

บทที่ ๒

ทฤษฎี หลักการและความคิดเห็นของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึง ทฤษฎี หลักการและความคิดเห็นของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ โดยจะเสนอตามลำดับดังนี้ หลักการประเมินผลการเรียน การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน การสอน การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน ขั้นตอนของการประเมินผลการเรียน และหลักฐานการประเมินผลการเรียน

หลักการประเมินผลการเรียน

ปัจจุบันนักการศึกษามีความเชื่อว่า การศึกษาคือกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลไปตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ^๑ ความคิดเห็นตามทัศนะนี้มุ่งที่จะให้โปรแกรมการเรียนรายวิชา หรือแม้แต่วิชาของการจัดการศึกษาได้เป็น เครื่องมือในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน คือผู้เรียนที่ได้เรียนจบในแต่ละหน่วยหรือแต่ละบทเรียนควรมีความแตกต่างจากก่อนที่เขาจะเริ่มเรียนและควรมีความแตกต่างจากบุคคลที่ไม่ได้เรียน^๒ ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงดีรวมถึงการที่บุคคลซึ่งไม่มีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือมีอยู่น้อยได้เปลี่ยนไปเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมอย่างนั้น หรือมีมากขึ้นจนถึงระดับที่ต้องการและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการที่บุคคลซึ่งมีพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่ไม่น่าพึงประสงค์เปลี่ยนไปเป็น

^๑โกวิท ประวาลพุกษ์ และคณะ, การประเมินผลแนวใหม่ : คู่มือสำหรับครูประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศรีราชา, ๒๕๒๒), หน้า ๑.

^๒Benjamin S. Bloom, J. Thomas Hastings and George F. Madaus, Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning, 2 d ed. (New York : KcGraw - Hill Book Company, 1971), p,8.

บุคคลที่มีพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่น่าพึงประสงค์^๑

เมื่อคำนึงถึงการจัดการศึกษาตามจุดมุ่งหมายนี้ จะเห็นได้ว่าการประเมินผลการเรียน จำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วย เพราะในระบบการจัดการศึกษานั้น ตัวหลักสูตรจะกำหนดจุดหมายปลายทางของการศึกษาว่า ต้องการให้ผู้เรียนแต่ละระดับรู้อะไรและ เกิดพฤติกรรมอย่างไร กระบวนการเรียนการสอนจะทำหน้าที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ส่วนการวัดและการประเมินผล จะเป็นขั้นตอนที่บอกให้รู้ว่า เมื่อการเรียนการสอนผ่านไปแล้ว ผู้เรียนคนใดมีความรู้ความสามารถแค่ไหน เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด ยิ่งกว่านั้น การวัดและประเมินผลยังสามารถบอกให้ทราบอีกว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่จัดนั้นมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงไร ควรปรับปรุงหรือไม่อย่างไรได้อีกด้วย กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนนี้ จึงมีความสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา^๒ *

โกรนสันด์ (Gronlund) ได้อธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการประเมินผลการเรียนกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนว่า ชั้นแรกครูต้องสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายการสอนในลักษณะของพฤติกรรมที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ทั้งทางการจัดการเรียนการสอนและเพื่อการประเมินผลการเรียน เมื่อได้กำหนดจุดประสงค์ของการสอนไว้ชัดเจนและมีความเฉพาะเจาะจงดีแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็ต้องประเมินผลความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งจะให้ผู้เรียนเกิดขึ้นหลังจากการสอน เพื่อ

^๑โกริท ประवालพฤกษ์ และคณะ, การประเมินผลแนวใหม่ : คู่มือสำหรับครูประถมศึกษา, หน้า ๑.

^๒กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, คู่มือประเมินผล (กรุงเทพมหานคร : จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๒.

ค้นหาว่าผู้เรียนมีความสามารถเพียงพอที่จะเรียนในเรื่องที่จะสอนหรือไม่ และเพื่อค้นหาว่านักเรียนได้บรรลุจุดประสงค์ในเรื่องที่จะสอนไปแล้วมากน้อยเพียงใด ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อครูในการที่จะเตรียมความพร้อมให้นักเรียนที่ยังไม่มีความพร้อม และจะได้จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน หลังจากนั้นครูจึงเริ่มจัดการเรียนการสอน โดยนำทั้งเนื้อหาวิชาและวิธีสอนมาจัดให้สัมพันธ์กัน เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ ในขั้นนี้จำเป็นต้องมีการประเมินผลการเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อทั้งครูและนักเรียนจะได้ทราบถึงความก้าวหน้าของการเรียน และครูจะสามารถวินิจฉัยปัญหาอุปสรรคของนักเรียนแต่ละคนได้ถูกต้องและจะได้หาทางช่วยเหลือปรับปรุงได้ทันทั่วทั้ง เมื่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ครูต้องประเมินผลการเรียนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อหาว่าผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนโดยส่วนรวมมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้้นำผลของการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ตัดสินผลการเรียน รายงานให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบ และเพื่อใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ของโรงเรียน^๑

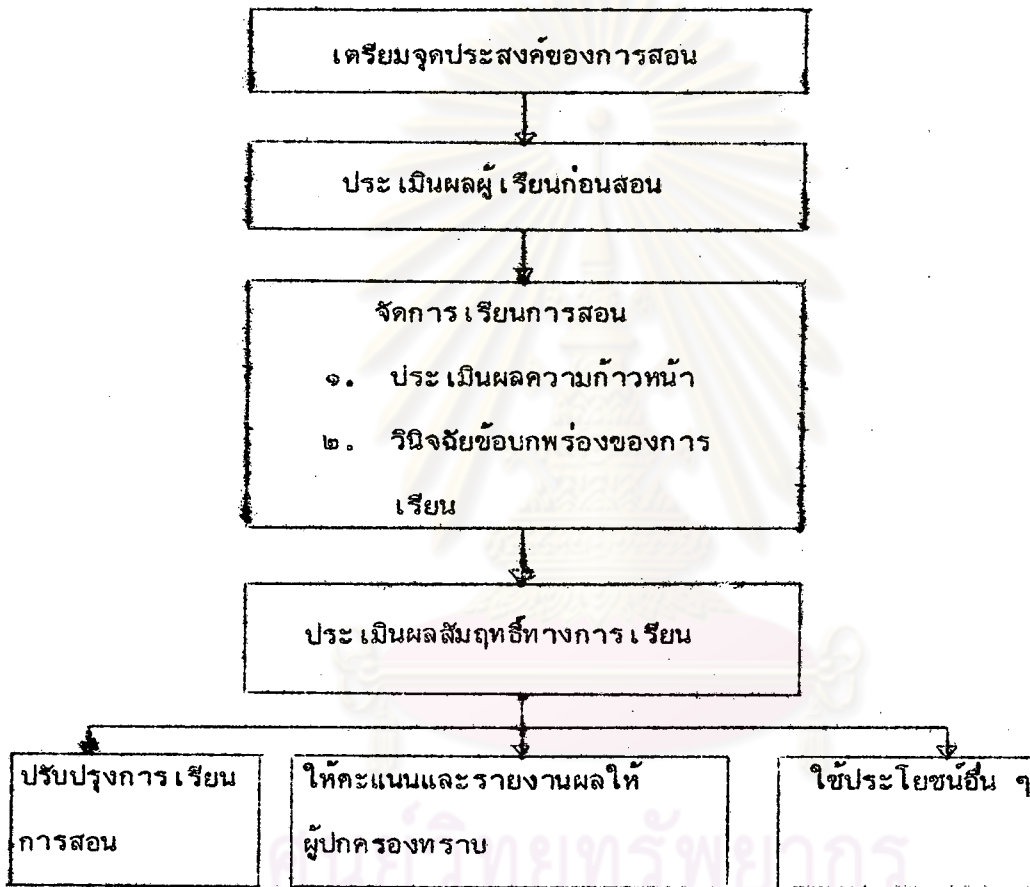

^๑Norman E. Gronlund, Measurement and Evaluation in Teaching

3 d ed. (New York : Macmillan Publishing Co., Inc., 1976), P.P. 7 - 9.

โกรนลันด์ ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการประเมินผลการเรียนกับการ
จัดกระบวนการเรียนการสอน ดังแสดงในแผนภูมิที่ ๑

แผนภูมิการจัดการเรียนการสอน^๑

^๑Norman E. Gronlund, Measurement and Evaluation in Teaching,

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนในปัจจุบันมีความแตกต่างจากการประเมินผลในอดีตซึ่งเป็นการประเมินผลเพื่อตัดสินหรือค้นหาว่า นักเรียนคนใดสอบได้ตามเนื้อหาวิชาที่ครูสอน แล้วถือว่านักเรียนคนนั้นมีความสามารถ และให้เลื่อนชั้นขึ้นไปเรียนชั้นสูงต่อไปได้ การวัดผลคือการสอบไล่ หรือไล่หนังสือโดยไม่คำนึงถึงจุดประสงค์ทางการศึกษา ไม่คิดที่จะจัดกิจกรรมหรือวิธีสอนที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียน ส่วนการประเมินผลการเรียนในปัจจุบัน ได้ย้ำเจตนาในการที่จะพัฒนาคนในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และร่างกาย โดยให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูจะต้องทราบว่าระยะเวลาที่ครูสอนนักเรียนทั้งชั้นนั้น จะมีนักเรียนที่สามารถเรียนรู้ในขณะนั้นได้ไม่หมดทุกคน และมีนักเรียนบางคนที่ไม่สามารถจะเรียนรู้ได้ในเวลานั้น เนื่องจากความไม่ถนัดในการเรียน ครูที่สอนจำเป็นต้องใช้เวลาเรียนให้มากขึ้น ใช้วิธีการสอนให้แตกต่างไปจากเดิม แล้วนักเรียนจะเกิดการเรียนรู้^๑

ด้วยเหตุนี้เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ แทนหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๓ จึงมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระเบียบการประเมินผลการเรียนให้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยมีเจตนารมณ์ที่จะใช้การประเมินผลการเรียนเพื่อดูว่าผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการสอนแล้วมากน้อยเพียงใด เช่น ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีวินัย และนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ เป็นต้น ถ้าผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมน้อยหรือไม่เปลี่ยนแปลงเลย ผู้สอนควรจะทำอย่างไร ฉะนั้นการประเมินผลการเรียนการสอนจึงมิได้เน้นการสอนเพื่อสอบ แต่ต้องการให้ผู้สอนประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดไปมากกว่า นั่นคือ ผู้สอนจะต้องสอนให้ผู้เรียนเรียนในสิ่งที่ เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในสังคม เพื่อให้ผู้เรียน เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในแนวทางที่หลักสูตร

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, คู่มือประเมินผล, หน้า ๓๖.

พึงปรารถยานั้นเอง^๑ ระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ จึงได้กำหนดหลักการประเมินผลการเรียนไว้ ๓ ประการ ดังนี้คือ

๑. ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผลการเรียนทุกชั้น เว้นแต่การวัดผลปลายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
๒. ให้มีการประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและเพื่อตัดสินผลการเรียน
๓. ให้หน่วยงานที่ควบคุมดูแลโรงเรียนประถมศึกษาและกรมวิชาการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ

จากหลักการประเมินผลการเรียนดังกล่าวจะเห็นได้ว่าหน้าที่การประเมินผลการเรียนส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของโรงเรียนหรือของครูผู้สอน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง ถ้าหากครูได้วัดนักเรียนของตนเองและต้องวัดตาม จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ครูที่ดีจะใช้ผลการวัดปรับปรุงการสอนของตนอยู่เสมอ เพราะครูย่อมจะต้องรับผิดชอบต่อสังคม ในด้านการพัฒนาการสอนของตน และการเรียนของนักเรียน ฉะนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้พิจารณามอบหมายให้การประเมินผลส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาเอง ยกเว้นการประเมินผลปลายปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งครูและเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา มาตรา ๑๘ ซึ่งกำหนดให้มีการสอบปลายปีโดยพนักงาน เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการควบคุมมาตรฐานการศึกษาอย่างหนึ่งนั่นเอง^๒ เพื่อมิให้ขัดต่อพระราชบัญญัติประถมศึกษา ดังกล่าว สำหรับโรงเรียนประถมศึกษานอกเขตกรุงเทพมหานคร กัดคณะกรรมการประถมศึกษาอำเภอ

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (กรุงเทพมหานคร : เข็นทรัล เอ็กซ์เพรสศึกษาการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๑๖๐.

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น, ๒๕๒๑), หน้า ๖๕.

แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่เกิน ๑๕ คน โดยมีศึกษานิเทศก์อำเภอเป็นประธาน มีผู้แทนจากหน่วยงานอื่นที่มีโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในสังกัด และผู้ที่เหมาะสม เป็นกรรมการ ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่ง เป็นเลขานุการ คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ประเมินผลปลายปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอ นั้นโดยอาจมอบอำนาจให้โรงเรียนทำการวัดผลในบางส่วนได้ ส่วนการตัดสินและอนุมัติผลการเรียน กระทรวงศึกษานิเทศก์ได้มอบให้ เป็นหน้าที่ของผู้มีหน้าที่ประเมินผลการเรียนในแต่ละชั้น เป็นผู้ตัดสินและอนุมัติผลการเรียน

นอกจากนี้กระทรวงศึกษานิเทศก์ยังกำหนดให้มีการตรวจสอบ เพื่อควบคุมมาตรฐาน การศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ โดยมีเหตุผลว่า เมื่อกระทรวงศึกษานิเทศก์ได้มอบอำนาจในการ วัดและประเมินผลการเรียนการสอนไปให้โรงเรียนดำเนินการเองแล้ว โรงเรียนย่อมกำหนด เกณฑ์ในส่วนที่โรงเรียนมีอำนาจจะกำหนดได้แตกต่างกันออกไป ดังนั้น เพื่อเป็นการรักษามาตรฐาน อันเป็นส่วนรวมไว้ กระทรวงศึกษานิเทศก์จึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษา เป็น ระยะ ๆ ตามสมควร^๑

ส่วนวิธีการประเมินผลการเรียนระเบียบการประเมินผลได้กำหนดไว้ ๒ วิธีคือ

๑. ประเมินผลเมื่อปรับปรุงการเรียนการสอน หมายถึงการประเมินผลการเรียน ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียน หรือปรับปรุง การสอนของครู

๒. ประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน หมายถึงการประเมินผลการเรียนที่มีจุด- มุ่งหมายเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินผลการเรียน เพื่อการเลื่อนชั้นนักเรียน

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๒.

ทั้งการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อตัดสินผล
การเรียน มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนาตัวผู้เรียน มิใช่เพื่อการตัดสินได้ ตก หรือการคัดเลือก
นักเรียน

จึงสรุปได้ว่าหลักการของระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช ๒๕๒๑ มุ่งให้ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนเอง เป็นส่วนใหญ่ โดยครูจะต้อง
ปฏิบัติควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
ไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ หลังจากการประเมินผลแต่ละครั้งหากครูพบว่านักเรียนคนใด เรียนดี
ก็ควรจะหาทางส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น แต่ในทางตรงกันข้าม หากครูพบว่านักเรียนคนใดยังมีข้อบกพร่อง
หรือยังไม่บรรลุเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ก็ต้องพยายามหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ได้พัฒนาไปจนถึง เกณฑ์นั้น
ซึ่งถ้าครูสามารถปฏิบัติการประเมินผลการเรียนควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนได้
ในลักษณะนี้แล้ว ก็จะเป็นส่วนช่วยที่สำคัญในอันที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย
ของหลักสูตรได้มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาของโสวัฒน์ โสภภาพ พบว่าครูผู้สอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑
จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีทั้งครูที่สอนในท้องถิ่นที่เด็กพูดภาษาเขมร และท้องถิ่นที่เด็กพูดภาษาอีสาน
เห็นด้วยค่อนข้างมากกับข้อที่ว่า "วิธีการประเมินผลที่กำหนดไว้เด่นชัด เข้าใจง่าย" แต่เห็นด้วย
ค่อนข้างน้อย กับข้อที่ว่า "ครูมีเวลาเพียงพอที่จะประเมินผลเด็ก"^๑

วิไล โบริ์เสรวงศ์ ได้ศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในเขตการศึกษา ๖ โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองสอบถามครู

^๑โสวัฒน์ โสภภาพ, "ปัญหาการใช้แผนการสอนภาษาไทยของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑
ในจังหวัดบุรีรัมย์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๖๘.

ผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๒๐๐ คน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๒๐๐ คน พบว่า ครูประสบปัญหาระดับปานกลาง เกี่ยวกับการใช้เวลาในการประเมินผลการเรียน^๑

สมจินตนา วงศ์แสงวงศ์ ได้ศึกษาปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ของครูในเขตการศึกษา ๑๒ ซึ่งสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ พบว่าครูไม่เข้าใจการวัดและประเมินผล การวัดผลที่กำหนดไว้มากเกินไป ครูไม่สามารถทำการวัดและประเมินผลได้ทั่วถึง การวัดและประเมินผลไม่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนและนักเรียนขาดความพร้อม จากการวิเคราะห์แบบสอบถาม ปลายเปิดพบว่า ครูร้อยละ ๒๖.๕๓ มีความเห็นว่า การวัดผลและประเมินผลมีความเหมาะสมดีแล้ว แต่ครูร้อยละ ๕.๑๐ ยอมรับว่าไม่ได้ทำการวัดและประเมินผล^๒

จากการวิเคราะห์รายงานการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ของหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดจำนวน ๕๑ จังหวัด ซึ่งได้นิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๒๓ โดยกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่าในบางจังหวัด

๑. ครูไม่ได้ประเมินผลการเรียนควบคู่กันไปกับการจัดการเรียนการสอน
๒. ไม่มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาการสอนของครูและการเรียนของเด็ก

วิไล โบริ์เสริวงศ์, "ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในเขตการศึกษา ๖" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๗๔ และ ๘๖.

^๒สมจินตนา วงศ์แสงวงศ์, "การศึกษาปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ของครูในเขตการศึกษา ๑๒" (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์ - การสอน) ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๘๖.

๓. ครูในจำนวน ๓๐ จังหวัด (๘๕.๘๐%) ยังไม่เข้าใจแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลและที่ได้ทำไปแล้วยังไม่ค่อยแน่ใจนัก^๑

การประเมินผล เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

ระเบียบการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ได้กำหนดวิธีการประเมินผล เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนไว้ ๓ กรณีคือ

๑. การตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้นของนักเรียนก่อนสอน
๒. การประเมินความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น
๓. การประเมินผลปลายภาคเรียน

การประเมินผลแต่ละกรณีมีวัตถุประสงค์ หลักการ และวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. การตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้นของนักเรียนก่อนสอน

การประเมินผลการเรียนในกรณีนี้ ระเบียบการประเมินผลการเรียนได้กำหนดให้เป็นหน้าที่อันสำคัญซึ่งครูผู้สอนจะต้องประเมินก่อน เริ่มดำเนินการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา หน่วยการเรียน หรือแต่ละบทเรียน เพื่ออู่่านักเรียนควรจะ เริ่มต้นเรียนที่จุดใด หรือนักเรียนมีพฤติกรรมก่อนการเรียนอย่างไร เพียงใด พร้อมทั้งจะเรียนต่อไปได้หรือยัง เพราะนักเรียนแต่ละคนย่อมมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้น เมื่อเริ่มต้นการสอนแต่ละแผนการสอน ครูผู้สอนจึงควรประเมิน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้นของนักเรียน ถ้านักเรียน

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, กองวิจัยทางการศึกษา, "การวิเคราะห์รายงานการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑,"

วิจัยสนเทศ ๒ (พฤศจิกายน ๒๕๒๔) : ๑๑. (อัดสำเนา).

ยังไม่มีความรู้พื้นฐานเพียงพอ ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องจัดสอนซ่อม เสริมให้ก่อนการเรียนนั้น^๑

การตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้น นับเป็นการประเมินผลก่อนเรียน (placement evaluation) นั่นเอง เชส (Chase) ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะและความสำคัญของการประเมินผลก่อนเรียนว่า ก่อนที่ครูจะสอนในรายวิชาต่าง ๆ หรือแต่ละบทเรียน หรือแต่ละหน่วยการเรียน จำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องมีการประเมินผลก่อนเรียน ลักษณะของการปฏิบัติสามารถแยกออกได้เป็น ๒ ประเด็น คือการประเมินผลเพื่อดูความพร้อมของนักเรียนในการที่จะเรียนในเรื่องที่ครูจะสอน และการประเมินผลเพื่อดูว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถในเรื่องที่ครูจะสอนมากน้อยเพียงใด ในเรื่องอะไรบ้าง^๒ การประเมินผลความพร้อมของนักเรียน เป็นการประเมินเพื่อดูว่า นักเรียนมีพฤติกรรมก่อนการเรียนหรือไม่ คำว่าพฤติกรรมก่อนการเรียน หมายถึงความรู้และทักษะในจุดประสงค์ที่นักเรียนจะต้องมีมาก่อนการเรียน เรื่องใหม่ เพื่อให้สามารถบรรลุจุดประสงค์ใหม่ของการเรียนได้ จุดประสงค์ก่อนการเรียนจะต้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ส่วนการประเมินผลเพื่อดูว่านักเรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ก่อนที่ครูจะสอนหรือไม่ สมมุติว่าในหนึ่งหน่วยการเรียนมีจุดประสงค์ ๘ จุดประสงค์ ผลจากการประเมินจะทำให้ทราบว่าใน ๘ จุดประสงค์นี้ มีจุดประสงค์ใดบ้างที่นักเรียนคนใดสามารถรอบรู้แล้ว และยังมีใครบ้างที่ไม่บรรลุจุดประสงค์ใด ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงไม่จำเป็นที่

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ ในสมุดประจำชั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า คำชี้แจง.

^๒Clinton I Chase, Measurement for Educational Evaluation 2 d ed. (Addison - Wesley Publishing Co., Inc., 1978), p. 96.

นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนทุกจุดประสงค์ จุดประสงค์ใดที่นักเรียนบรรลุแล้วก็ไม่ควรจะต้องมาเรียนอีก เพราะมีฉะนั้นนักเรียนจะเกิดอาการเบื่อหน่าย ไม่สนใจ เพราะครูสอนในเรื่องที่เขามีความรู้อยู่แล้ว แทนที่จะใช้เวลาไปทำเรื่องอื่นจะดีกว่า นักเรียนแต่ละคนต่างก็จะเรียนไปตามพื้นฐานของเขาเอง ด้วยอัตราของเขาเอง ไม่ต้องเสียเวลารอคอยคนอื่น ๆ เมื่อใครเรียนจบบทเรียนก็สามารถขึ้นบทใหม่ต่อไปได้เลย^๑ การประเมินผลก่อนเรียนนี้ ถ้าหลังจากการประเมินผลเสร็จแล้ว ผู้สอนพบว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานและทักษะที่เกี่ยวข้องกับการที่จะเรียนเรื่องนั้น ๆ ไม่เพียงพอ ครูผู้สอนก็ต้องกลับไปสร้างทักษะเหล่านั้นให้เพียงพอเสียก่อน ก่อนที่จะเริ่มเรียน เริ่มสอน ไม่เช่นนั้น เขาจะไม่สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน เท่าที่ควร^๒

การประเมินผลก่อนเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ระเบียบการประเมินผล ได้กำหนดให้มีการประเมินผลความพร้อมทางกาย ทางอารมณ์ ทางสังคม และความรู้ - ความคิด เมื่อครูประเมินผลเสร็จแล้วก็ทำการรวบรวมผลการประเมินว่านักเรียนคนใดไม่ผ่านจุดประสงค์ใดบ้าง เมื่อจะได้เตรียมวางแผนฝึกฝนความพร้อมด้านต่าง ๆ ให้ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ - ๖ จุดประสงค์ที่สำคัญของการประเมินผลนี้ก็เพื่อตรวจสอบความรู้ ความสามารถเดิมของนักเรียนว่ามีอยู่เท่าไร ยังบกพร่องอะไรหรือยังไม่ผ่านจุดประสงค์ข้อใดบ้าง เพื่อจะทำให้การสอนติดต่อกับความรู้เดิมได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะต่างกับการสอนที่ผ่านมา คือ เปิดเรียนก็ให้นักเรียนทุกคนเริ่มบทเรียนใหม่ของชั้นใหม่ไปพร้อม ๆ กันเลย ทั้ง ๆ ที่เราทราบอย่างแน่ชัดว่า นักเรียนที่สอบผ่านปลายเ็นานี้ มีความรู้แต่ละวิชาหรือกลุ่มวิชาแตกต่างกันมาก ตั้งแต่เก่งมากถึงอ่อนมาก จึงไม่ควรบังคับให้ทุกคนเริ่มต้นวิ่ง ณ จุดเดียวกัน^๓

^๑ สมศักดิ์ ลินธุระเวชญ์, "การประเมินผลการเรียน," วารสารการวัดผลการศึกษา

๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๒๓) : ๖๔.

^๒ ลำเรียง บุญเรืองรัตน์, การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๒๐), หน้า ๒๗.

^๓ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, คู่มือประเมินผล, หน้า ๓๔ - ๓๖.

จึงสรุปได้ว่าการตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้น เป็นการประเมินผลที่จะช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูสามารถนำข้อมูลจากการประเมินผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน เช่น เตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนที่ยังไม่มีความพร้อมในการเรียน หรืออาจจัดการเรียนการสอนให้สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น นับเป็นการประเมินผลแนวใหม่สำหรับครูและมีความแตกต่างไปจากระเบียบการประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๓ เป็นอย่างมาก

จากการศึกษาของวิไล โบว์เสรวงศ์ ในปีการศึกษา ๒๕๒๑ พบว่าครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในเขตการศึกษา ๖ ประสบปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียนในระดับปานกลาง^๑ ในปีการศึกษา ๒๕๒๒ ชลลดา แสงวัฒน์ พบว่าครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ สังกัดโรงเรียนราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความเห็นว่าการทดสอบความรู้พื้นฐานก่อนการเรียนเป็นสิ่งจำเป็นพอสมควร^๒ ส่วนวัลลภา อารีรัตน์ พบว่าครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี ประสบปัญหาด้านความเข้าใจและการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นในระดับปานกลาง^๓ และในปีการศึกษา ๒๕๒๓ จากการสรุปรายงานการติดตามผล

^๑วิไล โบว์เสรวงศ์, "ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในเขตการศึกษา ๖," หน้า ๔๗.

^๒ชลลดา แสงวัฒน์, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ในกลุ่มทักษะ : ของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ สังกัดโรงเรียนราษฎร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๔), หน้า ๔๔.

^๓วัลลภา อารีรัตน์, "ปัญหาการวัดและประเมินผลนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสอง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๓), หน้า ๖๑.

และแนะนำการใช้หลักสูตรประถมศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด จำนวน ๖๔ จังหวัด โดย ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่นิยมวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อนสอน^๑

๒. การประเมินความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น

การประเมินผลลักษณะนี้เป็นการประเมินผลย่อย อย่างที่เรียกว่าสอนไป สอบไป ทั้งนี้ เพื่ออู่ว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถและมีพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้ ในการสอนหรือไม่ ถ้ายังไม่บรรลุผลสมกับที่ตั้งใจไว้จะได้จัดการสอนเสียใหม่ จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้นนั้น เป็นจุดประสงค์ที่เป็นจุดประสงค์ปลายทาง หรือจุดประสงค์สำคัญของการเรียนการสอนแต่ละเรื่องซึ่งถือได้ว่า เป็นจุดประสงค์ขั้นต่ำสุดที่นักเรียนทุกคนจะต้องมี จะต้องทำ ถ้ายังไม่ได้ก็จะต้องปรับปรุงการเรียนของเด็กหรือปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น เพื่อให้ได้ตามที่ต้องการ^๒

จะเห็นได้ว่าการประเมินผลลักษณะนี้เป็นการประเมินผลระหว่างเรียน (formative evaluation) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการประเมินผลในขณะที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำข้อมูลทุก ๆ ขั้นตอนและตลอดเวลาต่อเนื่องกันไปมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการศึกษา^๓ ขณะที่ครูดำเนินการจัดการเรียนการสอน ครูต้องประเมินผลเพื่อค้นหาสิ่งที่ควรปรับปรุงทันทีก่อนการสอนจะสิ้นสุดลง เพื่อตรวจสอบว่า

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, กองวิจัยทางการศึกษา, "สรุปการติดตามผล และแนะนำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ปี ๒๕๒๓ ของจังหวัด," ม.ป.ท., ม.ป.ป., หน้า ๓. (อัครสำเนา)

^๒กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑, หน้า ๖๐.

^๓สำเนา บุญเรืองรัตน์, "ความคิดและวิธีการประเมินผลการศึกษา," วารสารการวัดผลการศึกษา ๒ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๒๓) : ๓.

ผู้เรียนสามารถสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์หรือไม่เพียงใด ซึ่งโดยหลักการแล้วการประเมินผล ชนิดนี้ควรจัดทำทุกขั้นตอนของการใช้แผนการสอน ตั้งแต่จุดประสงค์ของการเรียน จนถึงกิจกรรม การเรียนและองค์ประกอบต่าง ๆ ^๑ นับเป็นการสอบย่อยหลังจากสอนจบบทเรียนหรือจบเนื้อหา หนึ่ง ๆ เพื่อตรวจสอบว่าหลังจากเด็กเรียนในแต่ละเรื่องแล้วได้ผลเช่นไร เรียนรู้ได้ระดับที่ ปรารถนาหรือยัง หรือยังมีข้อบกพร่องไม่รู้เรื่องในส่วนไหนตอนใด ควรจะแก้ไขปรับปรุงหรือ ข้อมเสริมเกี่ยวกับสิ่งใด ลักษณะของการสอบชนิดนี้จึงเป็นการสอบที่มุ่งวินิจฉัย (diagnosis) ความสามารถหลังการเรียนในแต่ละช่วงของเด็กว่าได้ผลดี หรือยังบกพร่องซึ่งควรเยียวยา เหมือนกับหมอวินิจฉัยโรคนี้เอง ^๒ จึงสรุปได้ว่าการประเมินผลระหว่างเรียนนี้มีความจำเป็น สำหรับครูที่จะต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อจะได้ค้นหาข้อบกพร่องทั้ง ของผู้สอน ผู้เรียนและองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อผู้สอนจะได้หาทางแก้ไขได้ทันทีและจะช่วย ให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

เชส (Chase) ได้เสนอแนะว่าการประเมินผลระหว่างเรียนควรมีลักษณะสั้น และมีความจำกัดทางด้านเนื้อหา^๓ ไพศาล หวังพานิช ได้เสนอแนะว่า การประเมินผลระหว่าง เรียนนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องออกข้อสอบให้ครบทุกจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมและถ้าไม่สามารถ จะสอบได้ครบก็อาจเลือกสอบตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่สำคัญ ๆ ^๔ และ สมศักดิ์ สุนทรเวช

^๑สงบ ลักษณะ, "แนวคิดว่าบางประการเกี่ยวกับการประเมินผลการจัดการเรียนการ สอน," วารสารการวัดผลการศึกษา ๒ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๒๓) : ๑๘.

^๒ไพศาล หวังพานิช, "การสอบเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน" ใน พัฒนาวิทย์ผล ๑๔, ปิยเทพ สกุลจาป, บรรณากร (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีอินทร์, ๒๕๒๑), หน้า ๔๑.

^๓Clinton I Chase, Measurement for Educational Evaluation, p.96.

^๔ไพศาล หวังพานิช, "หลักสูตร การสอน การสอบ," วารสารวัดผลการศึกษา ๑(พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๒๒) : ๑๐๔.

ได้อธิบายว่า การประเมินผลระหว่างการเรียนรู้การสอน ผู้สอนมีเวลาอย่างเพียงพอในการตรวจสอบว่านักเรียนมีความสามารถตามจุดประสงค์หรือไม่ ดังนั้น ในการประเมินผลแต่ละจุดประสงค์ จึงสามารถทำได้อย่างครอบคลุม เช่นในกรณีเป็นจุดประสงค์ทางด้านความรู้และความคิด ถ้าหากจะใช้แบบทดสอบ คำถามที่ถามตามจุดประสงค์จะต้องมีหลาย ๆ ข้อ^๑ จึงสรุปได้ว่า ในการประเมินผลระหว่างเรียน ควรที่ครูผู้สอนจะต้องจัดทำโดยมีจุดมุ่งหมายชัดเจน คือการประเมินผลโดยการยึดวัตถุประสงค์การสอนหรือจุดมุ่งหมาย เชิงพฤติกรรม เป็นหลักนั่นเอง ส่วนเครื่องมือประเมินผลจะต้องสร้างให้สามารถวัดได้ครอบคลุมทั้งเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด เพราะเมื่อครูได้ผลการประเมินออกมาเช่นไร จะสามารถวินิจฉัยได้ถูกต้องว่านักเรียนมีข้อบกพร่องในเรื่องใดและจะได้เป็นแนวของครูในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนให้ตรงจุดต่อไป

สำหรับการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้ในสมุดประจำชั้น เพื่อความสะดวกแก่ครูในการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนภายหลังจากเรียนในตอนหนึ่ง ๆ สิ้นสุดลงหรือภายหลังจากการได้ติดตามผลการเรียนของนักเรียนเป็นเวลานานพอสมควร แต่จากการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ในปีการศึกษา ๒๕๒๑ ของหน่วยศึกษานิเทศก์ จังหวัดสระบุรี พบว่า ครูผู้สอนชั้น ป. ๑ ได้ทำการประเมินผลระหว่างเรียนเพียงร้อยละ ๖๕ เท่านั้น ส่วนครูอีกร้อยละ ๓๕ ไม่ได้ทำการประเมินผล^๒ และในปีการศึกษา ๒๕๒๒ วัลลภา อารีรัตน์ พบว่าครูผู้สอน ชั้น ป.๑ และ ป.๒ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรีประสบปัญหาทางด้านความเข้าใจและการปฏิบัติ เกี่ยวกับการ

^๑สมศักดิ์ ลินธุระเวชชัย, "การประเมินผลการเรียน," วารสารการวัดผลการศึกษา

: ๖๖ - ๖๗ .

^๒หน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดสระบุรี, "รายงานการนิเทศ และติดตามผล การใช้หลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑," หน้า ๒๑. (ยึดสำเนา)

ประเมินผลระหว่างเรียนระดับมาก^๑

๓. การประเมินผลปลายภาคเรียน

การประเมินผลปลายภาคเรียนนับเป็นการประเมินผลรวม (summative evaluation) หรือการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนการสอน เป็นการประเมินผลการเรียนทั้งหมดของเด็ก จัดเป็นการตรวจสอบรวบยอดเบ็ดเสร็จโดยส่วนรวม (sum up) ของสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของเด็กว่า สูงต่ำ เก่งอ่อน ดีเลว หรือได้เกรดใด ผลที่ได้จากการประเมินจะนำไปเป็นข้อมูลเพื่อพิจารณาคำตอบของเด็กว่าบรรลุเป้าหมายการเรียนรายวิชานั้นระดับใด และยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในอนาคตอีกด้วย^๒ นับเป็นการประเมินผลเพื่อต้องการคำตอบที่ว่าผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของรายวิชาโปรแกรมการเรียน หรือหน่วยการเรียนเพียงใด เป็นการประเมินผลเพื่อพิจารณาให้เกรดแก่ผู้เรียน หลังจากการจัดการเรียนการสอนสิ้นสุดลง^๓ และเพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองได้ทราบ เนื่องจากการประเมินผลแบบนี้เป็นการดูความสามารถของผู้เรียนโดยส่วนรวม ถ้าครูพบว่าผู้เรียนอ่อนในรายวิชาใด จะได้หาทางช่วยเหลือแนะแนวทางวิธีเรียนให้ดีขึ้น หรือ เพื่อเลือกเรียนในสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับวิชานั้น^๔

การประเมินผลรวมนี้จะกระทำ เมื่อการเรียนการสอนทั้งหมดเสร็จสิ้นลง ซึ่งเป็นที่

^๑วัลลภา อารีรัตน์, "ปัญหาการวัดและประเมินผลนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสอง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี," หน้า ๖๑.

^๒ไพศาล หวังพานิช, "การสอบเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน," พัฒนาวิคผล ๑๔, หน้า ๔๐.

^๓Clinton I Chase, Measurement for Educational Evaluation, p.97.

^๔วิรัช วรณรัตน์, "ข้อคิด - ข้อสอบ," วารสารการวัดผลการศึกษา ๓ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๒๔) : ๓๓.

รู้จักกันในรูปของการสอบไล่^๑ มักจะกระทำในปลายภาคเรียนหรือปลายปี และส่วนใหญ่จะเป็น การสอบข้อเขียน^๒ การดำเนินการก็ใช้วิธีเลือกสอบ เฉพาะจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่เห็นว่า มีความสำคัญสำหรับรายวิชานั้น ๆ โดยอาจเลือกจากจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมบางข้อจากทุก เรื่อง และต้องได้สัดส่วนความสำคัญของเนื้อหาและพฤติกรรมทั้งหมดด้วย

ระเบียนการประเมินผลการเรียนได้กำหนดให้ครูผู้สอนประเมินผลปลายภาคเรียน ให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์โดยอาจพิจารณาเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ ๆ หรือพฤติกรรมที่ฝึกเรียนพึงมีเมื่อสิ้นภาคเรียนแล้ว หรือจุดประสงค์ปลายทางที่เป็นตัวแทนของ จุดประสงค์ทั้งหมดมาประเมิน เพื่อจะดูผลการเรียนโดยสรุปว่า เรียนมาตลอดภาคเรียนแล้ว มีผลอย่างไร^๓

ในทางปฏิบัติ เมื่อปีการศึกษา ๒๕๒๑ หน่วยศึกษานิเทศก์ จังหวัดสระบุรี พบว่าครู ผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มีการประเมินผลปลายภาคเรียนเพียงร้อยละ ๖๕ ส่วนอีกร้อยละ ๓๕ ไม่ได้ทำการประเมินผล^๔ และในปีการศึกษา ๒๕๒๒ วัลภา อารีรัตน์ พบว่าครูผู้สอนชั้น ประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสอง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กาญจนบุรี มีปัญหาทางด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลปลายภาคเรียนระดับปานกลาง และ

^๑ไพศาล หวังพานิช, "การสอบเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน," พัฒนาวัดผล ๑๔, หน้า ๔๐.

^๒รุรัช วารณรัตน์, "ข้อคิด - ข้อสอบ," วารสารภาควิชาการศึกษา : ๓๓.

^๓กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ใน สมุดประจำชั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔, หน้าคำชี้แจง.

^๔หน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดสระบุรี, "รายงานการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา ๒๕๒๑," หน้า ๒๑. (ขัดสำเนา).

มีปัญหาด้านการปฏิบัติการสอบปลายภาค เรียนให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่าครูปฏิบัติกิจกรรมการ เฉลยข้อสอบให้นัก เรียนทราบระดับปานกลาง ส่วนการแจ้งผล การสอบให้นัก เรียนและผู้ปกครองนักเรียนทราบครูปฏิบัติระดับมาก^๑

การประเมินผล เพื่อตัดสินผลการ เรียน

การประเมินผล เพื่อตัดสินผลการ เรียน เป็นการประเมินผล เพื่อเลื่อนชั้น หรือประเมินผล เมื่อจบหลักสูตรชั้นสูงสุด คือชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จึงเป็นการตีราคาโดยสรุปจากผลการ เรียน ตลอดปีการศึกษานั้น การประเมินผลขั้นสุดท้ายนี้ขึ้นอยู่กับ การสอนของครู และความสามารถของ นักเรียนประกอบกัน กล่าวคือ ครูทำการสอนจนจบหลักสูตร และใช้ขบวนการสอนฝึกฝนนักเรียน ครบตามจุดประสงค์หรือไม่ และนักเรียนแต่ละคนมีขีดความสามารถในการ เรียนรู้ไปถึงขั้นไหน^๒

การประเมินผล เพื่อตัดสินผลการ เรียน ระเบียบการประเมินผลการ เรียนได้แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ให้ประเมินผลการผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้นของแต่ละกลุ่ม ประสพการณ์ ว่านักเรียนผ่านจุดประสงค์ทั้งหมดที่จุดประสงค์

๒. ให้มีการประเมินผลปลายปี เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ ทุกกลุ่ม ประสพการณ์ เป็นการประเมินผลโดยส่วนรวมว่า เมื่อได้สอนมาถึงสิ้นปีการศึกษาแล้ว นักเรียน มีความรู้ความสามารถเป็นส่วนรวมในแต่ละกลุ่มประสพการณ์เพียงใด ซึ่งจะเสนอแนะผลการ เรียนของนักเรียนออกมาเป็นระดับผลการเรียน คือ ๐, ๑, ๒, ๓ หรือ ๔

^๑วัลลภา อาริรัตน์, "ปัญหาการวัดและประเมินผลนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี," หน้า ๖๑ - ๖๒.

^๒กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, คู่มือประเมินผล, หน้า ๔๖.

ทั้งนี้เพื่อจะนำเอาผลการประเมินทั้งสองประการนี้ ไปประกอบการพิจารณาตัดสิน
ผลการเรียนของนักเรียนต่อไป

สำหรับ เกณฑ์การตัดสินผลการเรียนและการเลื่อนชั้นระเบียบการประเมินผลการเรียน
ได้กำหนดไว้ดังนี้

๑. เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน

๑.๑ นักเรียนที่จะได้รับพิจารณาให้เลื่อนชั้นได้ จะต้องมีความสมบัติดังนี้

ก. มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด

ข. ผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ

๖๐ ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

ค. เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ การประเมินผลปลายปี
ต้องได้ระดับผลการเรียนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ตั้งแต่ระดับ "๑" ขึ้นไป

๑.๒ ในกรณีที่นักเรียนขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งในข้อ ๑.๑ ผู้มีหน้าที่ประเมินผล
อาจใช้ดุลพินิจให้เลื่อนชั้นก็ได้ หากพิจารณาเห็นว่า

ก. นักเรียนมีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ ๘๐ อันเนื่องจากเหตุจำเป็น
หรือเหตุสุดวิสัย แต่มีคุณสมบัติตามข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

ข. นักเรียนผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ไม่ถึงร้อยละ ๖๐ ในกลุ่มใด
เพียงเล็กน้อย และเห็นว่าสอนซ่อมเสริมได้ในปีการศึกษาถัดไป และมีความสมบัติข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

ค. เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ๖ นักเรียนได้ระดับคะแนน
"๐" ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในการประเมินผลปลายปี แต่มีคุณสมบัติข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

๑.๓ ถ้านักเรียนคนใดไม่ได้รับการประเมินผลปลายปี ด้วยเหตุจำเป็นอย่าง
แท้จริง ผู้มีหน้าที่ประเมินผลจะต้องจัดให้มีการประเมินผลปลายปีให้ในภายหลังก็ได้ ถ้าพิจารณา
เห็นว่านักเรียนมีความสมบัติตามข้อ ๑.๑ อย่างครบถ้วน

๒. ถ้าโรงเรียนพิจารณาเห็นว่าในระหว่างปี นักเรียนมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และมีภาวะเหมาะสมที่จะเลื่อนไปเรียนชั้นสูงขึ้น ให้โรงเรียนวัดและประเมินผลด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น ถ้านักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ก็สั่งให้เลื่อนไปเรียนชั้นสูงขึ้นได้ ภายในวันที่ ๑ กันยายน ของปีการศึกษานั้น

เกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนและการเลื่อนชั้นนี้ ชลลดา แสงวัฒน์ พบว่าครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ สังกัดโรงเรียนราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความเห็นว่าเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนมีความเหมาะสมดีแล้ว^๑

ขั้นตอนของการประเมินผลการเรียน

ถึงแม้ว่าการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน แต่การประเมินผลเองก็เป็นกระบวนการย่อยอย่างหนึ่ง จึงต้องมีขั้นตอนและลำดับขั้น ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ ๑ ทำความเข้าใจ "พฤติกรรม" ที่ต้องการประเมิน โดยแปลความหรือตีความในรูปของการแสดงออกของเด็ก ซึ่งเป็นขั้นทำความเข้าใจจุดประสงค์ในการสอนนั่นเอง

ขั้นที่ ๒ ตั้ง "เกณฑ์" โดยการกำหนดว่า การแสดงออกของนักเรียนต้องอยู่ในระดับใด ครูจึงยอมรับว่านักเรียนมีพฤติกรรมนั้นจริง

ขั้นที่ ๓ วัดผลนักเรียนโดยเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ "ข้อมูล" ที่บอกให้ทราบว่าพฤติกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับใด

ขั้นที่ ๔ ลงความเห็นว่านักเรียนมีพฤติกรรมนั้นจริงหรือไม่ โดยการนำข้อมูลในขั้นที่ ๓ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ในขั้นที่ ๒ ถ้าพฤติกรรมของนักเรียนถึงระดับที่เป็นเกณฑ์ก็ยอมรับว่านักเรียนมีพฤติกรรมนั้นจริงโดยสมบูรณ์ ถ้าพฤติกรรมของนักเรียนไม่ถึงระดับที่เป็นเกณฑ์ ก็วินิจฉัยหาข้อบกพร่องของการเรียนการสอน

^๑ชลลดา แสงวัฒน์, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ในกลุ่มทักษะ : ของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ สังกัดโรงเรียนราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานคร" หน้า ๕๔.

ขั้นที่ ๕ หัดลึนใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน^๑

ขั้นที่ ๑ ทำความเข้าใจ "พฤติกรรม" ที่ต้องการประเมิน

เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ต้องการให้ครูผู้สอนปฏิบัติโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักโดยเฉพาะการประเมินผลระหว่างเรียน ได้มีการกำหนดจุดประสงค์เพื่อให้ครูได้ประเมินผลการเรียนการสอนไว้ในสมุดประจำชั้น ทุกชั้น และทุกกลุ่มประสบการณ์ ดังนั้นก่อนที่ครูจะลงมือประเมินผลแต่ละจุดประสงค์ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องศึกษาจุดประสงค์แต่ละข้อให้เข้าใจเสียก่อนว่า การที่นักเรียนจะมีความรู้ความสามารถ หรือคุณลักษณะผ่านจุดประสงค์เหล่านั้นได้ นักเรียนจะต้องมีพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างไรบ้าง

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้พยายามจัดหาหรือสร้างขอบข่ายทั้งหมดของจุดประสงค์ทางการศึกษาเพื่อ เป็นกรอบในการอ้างอิงสำหรับกำหนดจุดมุ่งหมายและในปัจจุบันการกำหนดประเภทของจุดประสงค์ทางการศึกษาซึ่ง เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปคือ การศึกษาของบลูมและคณะ ซึ่งได้แยกจุดประสงค์ของการศึกษาออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ภาควิชาความรู้ความคิด (cognitive domain) ภาควิชาความรู้สึกและอารมณ์ (affective domain) และภาคปฏิบัติ (psychomotor domain)^๒ ดังนั้นในแต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูจะต้องสามารถจำแนกได้ว่าเป็นจุดประสงค์ประเภทใด เพราะจะได้สะดวกต่อการกำหนดและสังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมาได้ นอกจากนี้ครูผู้สอนยังมีความจำเป็นที่จะต้อง เข้าใจถึงลักษณะจุดประสงค์ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ว่าหลักสูตรมีความมุ่งหมายอย่างไร เช่น คณิตศาสตร์ มีจุดประสงค์เน้นหนัก

^๑ โกวิท ประมวลพฤษ และคณะ, การประเมินผลแนวใหม่ : คู่มือสำหรับครูประถมศึกษา, หน้า ๑๔.

^๒ เอนก เพ็ชรอนุกุลบุตร, การวัดและประเมินทางการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดวิศวะการพิมพ์, ๒๕๒๔), หน้า ๖๔.

ไปทางด้านความรู้ความคิด ประเภทความเข้าใจทักษะการคำนวณ และการนำทฤษฎีหรือหลักการ ไปใช้แก้ปัญหา แต่จริยศึกษา มีจุดมุ่งหมาย เน้นไปทางด้านการนำหลักจริยธรรมมาประพฤติปฏิบัติ ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการสร้างทัศนคติที่ดีต่อหลักจริยธรรมนั้น ๆ ด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่า จุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ จะมีความแตกต่างกันจึงจำเป็นต้องศึกษา จุดประสงค์ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้และสามารถกำหนดพฤติกรรมที่มุ่งหวังให้นักเรียนแสดงออกได้ ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

มลิวลัย ลับโพธิ์ ได้ศึกษาเปรียบเทียบความหวังของครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ ที่มีต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ พบว่าทั้งครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ มีความเห็นตรงกันว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ มีความชัดเจนดีพอสมควรและเป็นจุดประสงค์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งสิ้น และส่วนใหญ่ตรงกับความสนใจของผู้เรียน ครูสามารถสอนได้โดยไม่ยากนัก และนักเรียนสามารถทำได้ตามจุดมุ่งหมาย ครูสามารถติดตามและวัดผล การเรียนได้มากพอสมควร มีเพียงส่วนน้อยที่ทั้งครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ เห็นว่าควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นและเหมาะสมขึ้น^๑

ในปีการศึกษา ๒๕๒๒ วัลภา อารีรัตน์ พบว่าครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสอง ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี มีปัญหาระดับปานกลาง ทางด้านความเข้าใจหลักการ เขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ส่วนปัญหาทางด้านความเข้าใจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑มลิวลัย ลับโพธิ์, "การเปรียบเทียบความคาดหวังของครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ ที่มีต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑), หน้า ๕๗, ๖๓ และ ๖๔.

ในการแยกจุดประสงค์แต่ละข้อจากสมุดประจำชั้น เพื่อวัดพฤติกรรมนักเรียน ครูประสบปัญหา
ระดับมาก^๑

ขั้นที่ ๒ เมื่อทำความเข้าใจกับ "พฤติกรรม" ที่ต้องการประเมินแล้ว ก็ถึงขั้นกำหนด
"เกณฑ์" ที่ครูจะยอมรับว่านักเรียนมี "พฤติกรรม" นั้นจริง เกณฑ์ที่กล่าวมานี้หมายถึงข้อความที่
บอกถึงระดับพฤติกรรมที่ทำให้ครูเชื่อว่า ถ้านักเรียนคนใดมีพฤติกรรมถึงระดับนี้แล้ว จึงจะมี
พฤติกรรมนั้นจริง (ไม่ใช่พฤติกรรมนั้นโดยบังเอิญ) และถ้าพฤติกรรมของนักเรียนยังไม่ถึงระดับ
นี้ก็ไม่ใช่ว่ามีพฤติกรรมนั้นจริง เช่นการจะยอมรับว่านักเรียนมีความสามารถบวกเลขสองจำนวน
ที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน ๑๐๐ ได้ ครูอาจตั้งเกณฑ์ว่านักเรียนต้องบวกเลขได้ถูก ๘ ข้อ ใน ๑๐ ข้อ
ถ้านักเรียนคนใดทำได้ถึงเกณฑ์ก็ถือว่า มีความสามารถหรือพฤติกรรมนี้แล้ว คนใดทำได้ไม่ถึงเกณฑ์
เช่น ทำได้ ๗ ข้อ หรือ ๖ ข้อ หรือน้อยกว่าก็ถือว่ายังไม่มีความสามารถนี้ ในบางกรณีการตั้ง
เกณฑ์ก็จำเป็นต้องคำนึงถึง ความสำคัญของพฤติกรรมนั้น พื้นฐานของนักเรียน และสภาพแวดล้อม
ทั่วไปประกอบด้วย อย่างไรก็ตาม การตั้งเกณฑ์ต่ำเกินไปจะมีผลให้มาตรฐานการศึกษาลดต่ำลง
ไปด้วย และถ้าตั้ง เกณฑ์สูงเกินไปทั้งครูและนักเรียนก็พากันไปไม่ถึง^๒

เกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์นี้ วัลลภา อารีรัตน์ พบว่าในปีการศึกษา
๒๕๒๒ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดกาญจนบุรี มีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลเองเป็นส่วนมาก ส่วนการที่

^๑วัลลภา อารีรัตน์, "ปัญหาการวัดและประเมินผลนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง
และสอง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี," หน้า ๖๑.

^๒โกวิท ประวาลพุกษ์ และคณะ, การประเมินผลแนวใหม่ : คู่มือสำหรับครูประถมศึกษา-
ศึกษา, หน้า ๘ - ๑๐.

ครูผู้สอนชั้น เดียวกัน เป็นผู้กำหนด เกณฑ์หรือฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายวัดผลของโรงเรียน เป็นผู้กำหนด มีการปฏิบัติระดับปานกลาง^๑

ขั้นที่ ๓ วัดผลนักเรียนโดยเลือกใช้วิธีการและ เครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ "ข้อมูล" ที่บอกให้ทราบว่าพฤติกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับใด หลังจากครูได้ทำความเข้าใจ ถึงพฤติกรรมและ เกณฑ์ที่จะวัดแล้วขั้นต่อไป ครูผู้สอนต้องพิจารณาเลือกวิธีการและ เครื่องมือวัดผล ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมนั้น ๆ เพราะว่าวิธีการและ เครื่องมือ วัดผลบางชนิดมีความเหมาะสมกับ พฤติกรรมชนิดหนึ่ง แต่อาจจะไม่เหมาะสมกับพฤติกรรมอีกอย่างหนึ่ง พฤติกรรมบางอย่างควรใช้ เครื่องมือหรือวิธีการวัดผลหลายอย่างจึงจะได้ข้อมูล เพียงพอ ไม่มี เครื่องมือวัดผลชนิดใดที่จะ เหมาะสมที่จะวัดผลความก้าวหน้าของนักเรียนได้ทุกอย่างไป เครื่องมือวัดผลแต่ละชนิดย่อมมี ข้อจำกัดของการวัดอยู่ในตัวของมัน เช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลที่ได้ออกมา จะสามารถบอกได้เพียงว่า นักเรียนมีความรู้ความ เข้าใจในเรื่องนั้นมาก เพียงใดเท่านั้น แต่ ไม่สามารถบอกให้ครูทราบได้ว่านักเรียนมีทักษะในการใช้เครื่องมือมาก เพียงใด ทักษะคิดของ นักเรียนในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างไร ซึ่งผลอันนี้อาจจะวัดได้โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง หรือ การรายงานตนเอง (self - report) หรืออาจจะใช้วิธีการวัดผลอื่น ๆ อาจจะเหมาะสมกว่า^๒

จะเห็นได้ว่าการเลือกใช้วิธีการวัดผลและ เครื่องมือวัดผล เป็นสิ่งสำคัญที่ครูจะต้องมี ความรู้ความ เข้าใจและความสามารถอย่าง เพียงพอ จึงจะทำให้ผลของการวัดมีความถูกต้อง แม่นยำ และ เชื่อถือได้

^๑วัลลภา อารีรัตน์, "ปัญหาการวัดและประเมินผลนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง และสองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี," หน้า ๔๗.

^๒Norman E. Gronlund, Measurement and Evaluation in Teaching, pp. 22 - 23.

การเลือกใช้วิธีการวัดผลและเครื่องมือวัดผล นอกจากครูจะต้องกำหนดจุดประสงค์ของการวัดว่าจะวัดผลเพื่อการตรวจสอบความพร้อมเพื่อจัดตำแหน่ง เพื่อตรวจสอบความรู้ระหว่างเรียน เพื่อวินิจฉัย หรือเพื่อสรุปผลการเรียนแล้ว ครูจะต้องเข้าใจว่าพฤติกรรมที่จะวัดนั้น เป็นพฤติกรรมประเภทใด คืออาจเป็นพฤติกรรมทางด้านความรู้ ความคิด (cognitive domain) ด้านการปฏิบัติ (psychomotor domain) หรือด้านความรู้สึก (affective domain) เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมแต่ละชนิดย่อมมีความเหมาะสมที่จะใช้วิธีการวัดและเครื่องมือวัดผลที่แตกต่างกัน

พฤติกรรมทางด้านความรู้ความคิด ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการวัดผลโดยการทดสอบ เครื่องมือที่ใช้ก็นิยมใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ เช่น แบบทดสอบปรนัยและแบบทดสอบอัตนัย ส่วนจะใช้แบบทดสอบชนิดใดขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการวัด และความเป็นอิสระในการตอบว่าให้อิสระกับผู้ตอบมากน้อยแค่ไหน^๑ ส่วนการวัดพฤติกรรมทางด้านความรู้ความคิดในระดับชั้นที่นักเรียนยังอ่านและเขียนหนังสือยังไม่คล่อง และยังไม่ค่อยเข้าใจวิธีการทำแบบทดสอบ ครูอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์แทนก็ได้

พฤติกรรมทางด้านการปฏิบัติ มีสิ่งที่จะต้องวัดอยู่ ๒ ประการคือ

๑. ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน
๒. การวัดทางด้านพฤติกรรมของนักเรียน^๒

ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน คือการวัดวิธีการปฏิบัติงาน (procedure) และการวัดผลงาน (product) การวัดวิธีการปฏิบัติงาน ได้แก่การวัดวิธีการ ทักษะ และเทคนิคในการปฏิบัติ เช่นวิธีการพูด วิธีการเล่นดนตรี วิธีการใช้เครื่องมือทดลอง วิธีการวาดภาพ

^๑ ไกรวิท. ประมวลพจนานุกรม และสมศักดิ์ สิ้นสุระเวชย์, การประเมินในชั้นเรียน (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๒๓), หน้า ๕๐.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๖.

และวิธีการแก้ปัญหา เป็นต้น ส่วนการวัดผลงาน ได้แก่การวัดผลงานที่เด็กทำได้ โดยการนำผลงานที่นักเรียนทำเสร็จแล้วมาประเมินด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ผลงานการพิมพ์ การทำครีว การคัดลายมือ การวาดภาพ การเขียนรายงาน สมุดงาน การผลิตสิ่งของในวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น

การวัดทางด้านพฤติกรรมของนักเรียน นอกจากครูจะต้องรู้ว่านักเรียนคิดอย่างไร นักเรียนรู้สึกอย่างไร นักเรียนปฏิบัติอย่างไรแล้ว ยังมีพฤติกรรมบางอย่างที่จะต้องวัดด้วย เช่น ขณะที่อยู่ในห้องเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมอย่างไร นักเรียนมีความตั้งใจในการทำงาน มีความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือ มีความสนใจมีวินัยในตนเองหรือไม่ นักเรียนมาโรงเรียนทันหรือมาสายเสมอ เป็นต้น

การวัดพฤติกรรมทางด้านปฏิบัติจึงนิยมใช้วิธีการสังเกต และมักจะใช้แบบสำรวจรายการ (checklist) และการจัดอันดับคุณภาพ (rating scale) เป็นเครื่องมือประกอบการสังเกตด้วย^๑

การวัดพฤติกรรมทางด้านความรู้สึก ซึ่งได้แก่คุณค่า ทัศนคติ ความซาบซึ้ง ความเชื่อมั่น ฯลฯ ซึ่งถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายหนึ่งของการให้การศึกษาที่ต้องพัฒนาให้เกิดในตัวผู้เรียน แต่การวัดพฤติกรรมทางด้านความรู้สึกไม่สามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบ เพราะแบบทดสอบจะให้คำตอบที่ว่า ถูกหรือผิด และผู้ถูกทดสอบพยายามที่จะทำให้ถูกในสถานการณ์การสอบนั้น ก็จะต้องพยายามจงใจให้ผู้ถูกสอบได้ใช้ความสามารถของเขาอย่างเต็มที่ แต่การวัดทางด้านความรู้สึกนั้น ไม่มีคำตอบที่ว่าถูกหรือผิด และเป็นการยากที่จะตัดสินว่า อะไรคือความเชื่อ หรือความรู้สึกที่แท้จริงของเด็ก อาจเป็นไปได้ในขณะที่ครูกำลังดูความรู้สึกของเขา เขาอาจจะคิดหาคำตอบได้ตามที่ครูต้องการ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว เขาอาจจะไม่รู้สึกรึ เช่นนั้นก็ได้นั้น

^๑ เรื่องเดียวกัน .

ผู้วัดจะต้องพยายามหาวิธีการเพื่อให้เห็นภาพความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน วิธีการวัดความรู้สึกของนักเรียนอาจจะแบ่งได้เป็น ๒ วิธี คือ ใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน กับวิธีให้นักเรียนเขียนบรรยายความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง^๑

เครื่องมือวัดผลการศึกษาที่จำเป็น สามารถจำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๒ ประเภท คือ เครื่องมือประเภทแบบทดสอบต่าง ๆ (test) และเครื่องมือประเภทไม่ใช่แบบทดสอบ (non - testing procedures)^๒ การเลือก เครื่องมือวัดจะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการใช้เป็นสำคัญ และจะต้องศึกษาธรรมชาติของ เครื่องมือด้วย

ก. เครื่องมือประเภทแบบทดสอบต่าง ๆ (test) เหมาะสำหรับวัดพฤติกรรมทางด้านความรู้ความคิดมากที่สุด แบบทดสอบที่นิยมใช้กันมากได้แก่แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (achievement test) ซึ่งมีทั้ง แบบทดสอบแบบอัตนัย แบบเติมคำ แบบเลือกตอบ แบบถูกผิด และแบบจับคู่ เป็นต้น

ข. เครื่องมือประเภทไม่ใช่แบบทดสอบ (non - testing proovedures) เป็นเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ในการวัดผลการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันของครู เช่น การสังเกต การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน การรับฟังนักเรียนแสดงความคิดเห็น การตรวจการบ้าน ตลอดจนการซักถามผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น การวัดผลโดยไม่ใช่แบบทดสอบนั้นจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็น เทคนิคการสังเกต (observation techniques) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเก็บข้อมูลจากการวัดทางด้านทักษะพิสัย (psychomotor domain) วัดทางด้านเจตพิสัย เจตคติ คุณค่าต่าง ๆ (affective domain)

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๖.

^๒ ธีรยุทธ เสนิงวงศ์, "หลักสูตรประถมศึกษาปัจจุบัน" ใน พฤติกรรมการสอนประถมศึกษา ศึกษานวฤกษ์ที่ ๖ - ๑๐ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทคโนโลยีการศึกษา, ๒๕๒๔), หน้า

การใช้วิธีการสังเกตนี้ เครื่องมือที่จะช่วยให้ข้อมูลมีความเที่ยงและการสังเกตมีความตรงได้นั้น ได้แก่

ก. แบบสำรวจรายการ (checklist) ประกอบด้วยรายการที่แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานกิจกรรมต่าง ๆ หรือกิจกรรมที่ผู้สังเกตบันทึก เมื่อเห็นว่ารายการนั้น ๆ เกิดขึ้น แบบสำรวจรายการนี้เพียงแต่ให้ผู้สังเกตทราบว่า การกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นตามรายการที่กำหนดไว้หรือไม่เท่านั้น แต่ไม่ได้ช่วยในการพิจารณาคุณภาพ หรือจำนวนครั้งของการกระทำที่เกิดขึ้น เครื่องมือนี้มีประโยชน์ต่อการเก็บข้อมูลของขบวนการ หรือวิธีการที่ได้แบ่งแยกการกระทำ การแสดง หรือการปฏิบัติต่าง ๆ ออกอย่างชัดเจน เช่น การทดลองเคมี การใช้เครื่องยนต์ ฯลฯ^๑

ข. แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ประกอบด้วยรายการที่แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานกิจกรรมต่าง ๆ หรือกิจกรรมที่ผู้สังเกตบันทึก เช่นเดียวกับแบบสำรวจรายการ เพียงแต่แบบมาตราส่วนประมาณค่าได้เพิ่มการพิจารณาคุณภาพ หรือจำนวนครั้งของการกระทำที่เกิดขึ้น ระดับคุณลักษณะอาจเขียนเป็นตัวเลข เช่น ๐, ๑, ๒, ๓, ๔ หรือ ๕ หรืออาจเขียนเป็นคำบรรยายถึงความถี่ของการปฏิบัติ เช่น ไม่เคย นาน ๆ ครั้ง เป็นครั้งคราว บ่อย ๆ และ เสมอ เป็นต้น แต่ละข้อกระทงในมาตราส่วนประมาณค่า อาจมีได้ทั้งข้อความที่เป็นแง่ลบและแง่บวก ข้อกระทงเดียวควรมีคุณลักษณะที่จะวัดเพียงคุณลักษณะเดียว^๒

ค. แบบบันทึกพฤติกรรม (anecdotal records) เป็นแบบฉบับของการบันทึกตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องใช้การสังเกตที่ไม่สามารถแบ่งเป็นรายการหรือทำมาตรวัดเป็นพฤติกรรมที่ต้องการคำบรรยาย ในการเขียนพฤติกรรมควรเขียนอย่างสั้น ๆ ให้ได้ความ

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, การประเมินผลการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา, ๒๕๒๑), หน้า ๙๐.

^๒Clinton I Chase, Measurement for Educational Evaluation, p. 172.

กระตือรือร้นและควรเป็นการบันทึกเหตุการณ์ปัจจุบัน เช่น การวัดความสนใจในการค้นคว้าหาความรู้ในเวลาว่าง ปรากฏการณ์ของพฤติกรรมของนักเรียนที่ได้แสดงความสนใจ ได้ค้นคว้าครุควรได้บันทึกไว้ เช่น วัน เวลา หนังสือที่นักเรียนผู้นั้นเลือกอ่าน สิ่งที่นักเรียนคนนั้นประดิษฐ์ เป็นต้น^๑

จึงสรุปได้ว่า การวัดผลการเรียนนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องเลือกใช้วิธีการวัดผลและเครื่องมือวัดผลให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด ระเบียบการประเมินผลการเรียนได้เสนอแนะวิธีการวัดผลไว้ ๔ วิธี คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน และการทดสอบ ซึ่งมีทั้งวิธีการวัดที่ใช้แบบทดสอบ และวิธีการวัดที่ไม่ใช่แบบทดสอบ ส่วนการเลือกใช้วิธีการวัดและเครื่องมือวัดผลให้เหมาะสมกับจุดประสงค์นั้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ผลิตเอกสารเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ แจกให้ครูผู้สอนแต่ละคน ได้เป็นแนวในการเลือกใช้วิธีการวัดและเครื่องมือวัดผลให้เหมาะสมกับพฤติกรรมในแต่ละจุดประสงค์แล้ว

เกี่ยวกับการวัดผลและการสร้าง เครื่องมือวัดผลการ เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ วิไล โบว์ เสรีวงศ์ พบว่าในปีการศึกษา ๒๕๒๑ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในเขตการศึกษา ๖ ประสบปัญหาในระดับมากในเรื่อง

๑. ความสามารถของครูในการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างเด่นชัด เช่น เด็กเดินทางด้วยความปลอดภัย และเด็กสามารถคุ้มครองตนเองได้
๒. ความร่วมมือของผู้ปกครองในการติดตามผลการปฏิบัติตนของนักเรียน
๓. ความร่วมมือจากคณะครู ผู้บริหารโรงเรียนในการสร้าง เครื่องมือวัดผลก่อนเรียนและระหว่างเรียนเป็นระยะ ๆ

^๑ธีรยุทธ เสรีวงศ์, "หลักสูตรประถมศึกษา ปัจจุบัน" ใน พฤติกรรมการสอนประถมศึกษา หน่วยที่ ๖ - ๑๐, หน้า ๒๓๒.

นอกจากนี้ยังพบว่า ครูประสบปัญหาระดับปานกลาง เกี่ยวกับความสามารถของครู ในการสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมทุกกลุ่มประสบการณ์^๑

สมพงษ์ จิตระดับ พบว่าผู้บริหารการศึกษาและครูประจำการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความเห็นว่าควรปรับปรุงความพร้อมของครูในโรงเรียน เกี่ยวกับการสร้างมือวัดผลก่อนเรียนและระหว่างเรียน และการสร้างแบบทดสอบชนิดต่าง ๆ อยู่เสมอเพื่อเก็บไว้ได้อย่างเป็นระบบระเบียบดีพอที่ครูจะนำไปใช้ในการวัดผล ส่วนการวัดผล โดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และการตรวจผลงานที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ครูมีความเห็น ว่าเป็นสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้จริง^๒

วัลลภา อาริรัตน์ พบว่าในปีการศึกษา ๒๕๒๒ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสอง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี ปฏิบัติการวัดผล โดยวิธีการทดสอบมากที่สุดถึงร้อยละ ๑๐๐ สำหรับการวัดผลโดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ในชั่วโมงเรียน และทำการบ้านครูมีการปฏิบัติมาก ส่วนการให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นโดยเฉลี่ยมีการปฏิบัติน้อย วิธีการวัดผลวิธีอื่น ๆ ออกจากนี้ครูปฏิบัติระดับปานกลาง

นอกจากนี้ยังพบว่าครูประสบปัญหาด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ครูประสบปัญหาด้านการใช้วิธีการวัดและการประเมินผลโดยวิธีการสังเกต และจัดบันทึกพฤติกรรม การสัมภาษณ์ ในระดับมาก ส่วนการวัดผลโดยการตรวจแบบฝึกหัด

^๑ริไล โบว์เสวีวงศ์, "ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในเขตการศึกษา ๖," หน้า ๗๖.

^๒สมพงษ์ จิตระดับ, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาและครูประจำการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ต่อการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑," หน้า ๑๑๙ - ๑๒๐.

การตรวจผลงานภาคปฏิบัติ และการทดสอบ ครูประสบปัญหาในระดับปานกลาง

๒. ครูประสบปัญหาการเลือก เครื่องมือวัดผลการ เรียนให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่ จะวัด และการแบ่งเวลาในชั่วโมงเรียน เพื่อการวัดผลการ เรียนในระดับมาก

๓. ครูประสบปัญหา การสร้างแบบสัมภาษณ์ การสร้างแบบสำรวจรายการและ การวิเคราะห์ข้อสอบ ในระดับมาก การสร้างแบบสังเกต และการสร้างมาตราส่วนประมาณค่า ครูประสบปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนการสร้างข้อสอบแบบปรนัยและแบบความ เรียงครูประสบปัญหา ระดับน้อย

๔. ครูประสบปัญหาทางด้านบริการของโรงเรียน เกี่ยวกับ เครื่องมือและอุปกรณ์ใน การวัดและประเมินผล ระดับมาก

๕. ทางด้านความช่วยเหลือจากโรงเรียน ในการจัดหาเอกสารและคู่มือต่าง ๆ ในการวัดผล ความร่วมมือจากครูอื่น ๆ ในโรงเรียน เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล เช่น การจัดทำข้อสอบ ความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น หัวหน้าหมวดการศึกษา ศึกษานิเทศก์ ฯลฯ ในการวัดและประเมินผลการเรียน ครูประสบปัญหาในระดับปานกลาง ส่วน ความร่วมมือของฝ่ายบริหารในการส่งเสริมให้ครูได้รับคว ามรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับการวัดและ ประเมินผล ครูประสบปัญหาในระดับน้อย^๑

และจากการวิเคราะห์รายงานการนิเทศและติดตามผลของหน่วยศึกษานิเทศก์ จังหวัดต่าง ๆ พบว่า ครูในจำนวน ๓๐ จังหวัด (ร้อยละ ๕๔.๕๐) ยังมุ่งเน้นการวัดผลโดย ใช้แบบสอบจับ เขียน เพียงอย่างเดียว ไม่มีหลักฐานการวัดผลผ่านวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม^๒

^๑วัลลภา อารีรัตน์, "ปัญหาการวัดและประเมินผลนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง และสอง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี," หน้า ๕๔-๖๔.

^๒กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, กองวิจัยทางการศึกษา, "การวิเคราะห์ รายงานการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑" วิจัยสมน เทศ, หน้า ๑๑.

ขั้นที่ ๔ ลงความเห็นว่าคุณเรียนมีพฤติกรรมนั้นจริงหรือไม่โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวัดเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ถ้าพฤติกรรมของคุณเรียนถึงระดับที่เป็นเกณฑ์ก็ยอมรับว่าคุณเรียนมีพฤติกรรมนั้นจริงหรือโดยสมบูรณ์ ถ้าพฤติกรรมของคุณเรียนไม่ถึงระดับที่เป็นเกณฑ์ก็วินิจฉัยหาข้อบกพร่องของการเรียนการสอน การลงความเห็นเกี่ยวกับการมีหรือไม่มีพฤติกรรมอย่างหนึ่ง จึงต้องอาศัยการวัดผลที่ดีซึ่งให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ และอาศัยเกณฑ์ที่ตั้งไว้อย่างเหมาะสมในการวินิจฉัยข้อบกพร่องของคุณเรียนนั้น เมื่อครูลงความเห็นว่าคุณเรียนคนหนึ่งไม่มีพฤติกรรมอย่างหนึ่งแล้ว ครูอาจพิจารณาจากผลงานของคุณเรียนจากคำตอบของคุณเรียน หรือจากข้อมูลที่เป็นรายละเอียดที่ได้มาจากการสังเกต จะทำให้ครูวินิจฉัยได้ว่ากรณีที่นักเรียนไม่มีพฤติกรรมอย่างนั้นน่าจะมีสาเหตุมาจากอะไร ส่วนในการวินิจฉัยข้อบกพร่องในการสอนของครู อาจพิจารณาจากการที่มีนักเรียนจำนวนมาก ไม่มีพฤติกรรมที่ครูประเมินทั้ง ๆ ที่ครูก็ได้ทุ่มเทความพยายามในการสอนแล้ว การที่นักเรียนไม่มีพฤติกรรมนั้นอาจเนื่องมาจากการสอนของครูมีข้อบกพร่อง เช่นขั้นตอนในการสอนยังไม่เหมาะสม มีการข้ามขั้นมากเกินไป หรืออุปกรณ์ประกอบการสอนไม่ชัดเจน เป็นต้น^๑

เกี่ยวกับการตัดสินใจให้นักเรียนผ่านจุดประสงค์นี้ ริไล โบว์เสวีวงศ์ พบว่าครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในเขตการศึกษา ๖ ปีการศึกษา ๒๕๒๑ ประสบปัญหาระดับมากในการตัดสินใจให้เด็กผ่านพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น^๒

^๑โกวิท ประวาลพกษ์ และคณะ, การประเมินผลแนวใหม่ : คู่มือสำหรับครูประถมศึกษา, หน้า ๑๓ - ๑๔.

^๒ริไล โบว์เสวีวงศ์, "ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในเขตการศึกษา ๖," หน้า ๘๔.

ขั้นที่ ๔ ตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน หลังจากลงความเห็นเห็นว่านักเรียนคนใดมีหรือไม่มีพฤติกรรม และวินิจฉัยข้อบกพร่องของนักเรียน และครูแล้ว ก็จะมาถึงขั้นที่ครูจะต้องมีการตัดสินใจเพื่อปฏิบัติการในขั้นที่จะปรับปรุงการเรียน ของนักเรียน และการสอนของครู เช่น การประเมินเพื่อตัดสินใจว่า จะสอนต่อไปดีหรือทบทวน ของเก่าเสียก่อนดี เมื่อได้ประเมินนักเรียนแล้วว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่ประเมินแล้ว ก็จัดให้ เรียนสำหรับจุดประสงค์ต่อไป หรือจัดให้มีกิจกรรม เสริมพิเศษในเรื่องใด เรื่องหนึ่งสำหรับนักเรียน ที่ยังไม่มีพฤติกรรมที่ประเมิน ครูอาจจัดให้มีการ เสริมพื้นฐาน เรื่องนั้นใหม่ หรือจัดให้ทำแบบฝึกหัด เพิ่มเติม หรือให้เรียนใหม่ทั้งหมด ฯลฯ เป็นต้น^๑

เกี่ยวกับการนำผลการตัดสินไปดำเนินการเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนนั้น สมพงษ์ จิตระดับ พบว่า ผู้บริหารการศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๒๑ มีความเห็นว่า โรงเรียนได้นำผลการเรียนของนักเรียนมาพิจารณา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ได้ค่อนข้างดี^๒

แต่ ไรโล โบว์ เสรีวงศ์ พบว่า ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในเขตการศึกษา ๖ ปีการศึกษา ๒๕๒๑ ประสบปัญหาในระดับมาก เกี่ยวกับการสอนซ่อม เสริม^๓

^๑โกวิท ประวาลพุกษ์ และคณะ, การประเมินผลแนวใหม่ : คู่มือสำหรับครูประถมศึกษา, หน้า ๑๕.

^๒สมพงษ์ จิตระดับ, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาและครูประจำการโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ต่อการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑," หน้า ๑๒๐.

^๓ไรโล โบว์ เสรีวงศ์, "ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในเขตการศึกษา ๖," หน้า ๗๖.

หลักฐานการประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียน มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับโรงเรียนจะต้องจัดทำไว้เพื่อเป็นหลักฐานการเรียนของนักเรียน และต้องเก็บไว้ตามระเบียบ แบบประเมินผลการเรียน มีดังนี้

๑. แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี ระดับประถมศึกษา (ป. ๑๒/...)

แบบบันทึกนี้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน

ตอนที่ ๑ เป็นแบบกรอกคะแนน ซึ่งอยู่ที่ปกหน้า - ปกหลัง ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนและ เกณฑ์การตัดสินการเลื่อนชั้น

ตอนที่ ๒ เป็นสมุดประจำชั้น คือส่วนที่เป็นเนื้อในทั้งหมด ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้น จุดประสงค์การเรียนรู้อิงของแต่ละกลุ่มประสบการณ์และผลการสอบปลายภาคเรียนในเอกสารเล่มนี้ มีคำชี้แจงวิธีใช้โดยละเอียดแล้ว

๒. สมุดประจำตัวนักเรียน มีรายละเอียดเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของนักเรียน เวลาเรียนในรอบปี ผลการเรียน ผลการสอบปลายภาคเรียน ความเห็นของครูและผู้ปกครอง และสรุปผลการเรียนของนักเรียนเมื่อสิ้นปี ซึ่งรายการเหล่านี้ได้มาจากสมุดประจำชั้น

เกี่ยวกับหลักฐานการประเมินผลการเรียน สมพงษ์ จิตระดับ พบว่าผู้บริหารการศึกษาและครูประจำการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เห็นด้วยว่า รายละเอียดของสมุดประจำตัวนักเรียนและสมุดประจำชั้น เป็นวิธีการที่ครูจะปฏิบัติได้ถูกต้อง และสม่ำเสมอ^๒

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑, หน้า ๑๖๒ - ๑๖๓.

^๒สมพงษ์ จิตระดับ, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาและครูประจำการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ต่อการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑," หน้า ๑๑๔.

แต่ สมจินตนา วงศ์แสง พบว่าครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในเขตการศึกษา ๑๒ ประสบปัญหาการขาดแบบฟอร์มประเมินผล^๑

วิไล โบว์เสวีวงศ์ พบว่าครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในเขตการศึกษา ๖ ประสบปัญหาเกี่ยวกับการกรอกสมุดประจำชั้น และสมุดประจำตัวนักเรียนระดับมาก^๒

วัลลภา อารีรัตน์ พบว่าครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี ประสบปัญหาด้านความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการประเมินผลตามสมุดประจำชั้น และความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดในสมุดประจำตัวนักเรียน ระดับปานกลาง^๓

และจากการวิเคราะห์รายงานการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ โดยกองวิจัยทางการศึกษาพบว่า โรงเรียนขาดสมุดประจำชั้น เพราะการส่งล่าช้า ซึ่งพบใน ๒๐ จังหวัด (ร้อยละ ๓๔.๒๐) นอกจากนี้ครูยังไม่ค่อยเข้าใจการใช้แบบประเมินผล และทุกโรงเรียนยังไม่ได้จัดทำสมุดบันทึกการผ่านจุดประสงค์ในคู่มือครู (ร้อยละ ๑๐๐)^๔

^๑สมจินตนา วงศ์แสง, "การศึกษาปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ของครูในเขตการศึกษา ๑๒," หน้า ๗๘.

^๒วิไล โบว์เสวีวงศ์, "ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในเขตการศึกษา ๖," หน้า ๗๘.

^๓วัลลภา อารีรัตน์, "ปัญหาการวัดและประเมินผลนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสอง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี," หน้า ๖๑.

^๔กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, กองวิจัยทางการศึกษา, "การวิเคราะห์รายงานการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑" วิจัยสนเทศ, หน้า ๑๒.

การประเมินผลการเรียน เป็นกิจกรรมสำคัญที่ครูจะต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อครูจะได้ทราบว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด ด้วยเหตุนี้ระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ จึงได้กำหนดหลักการให้ครูได้มีการประเมินผลการเรียนทั้งเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อการตัดสินผลการเรียน เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากผลการวิจัยพบว่า ครูยังไม่เข้าใจการประเมินผลการเรียนดีพอ ครูไม่มีเวลาเพียงพอที่จะประเมินผลการเรียน ครูเห็นว่าการประเมินผลการเรียนที่กำหนดไว้ไม่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ครูไม่ได้ประเมินผลควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน ไม่ได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอน และครูบางส่วนยังไม่ได้ทำการประเมินผล

ระเบียบการประเมินผลการเรียนได้กำหนดการประเมินผล เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนไว้ ๓ กรณี คือการตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้นของนักเรียนก่อนสอน การประเมินความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น และการประเมินผลปลายภาคเรียน

การตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้นของนักเรียนก่อนสอนนับ เป็นการประเมินผลก่อนเรียน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนในเรื่องที่ครูจะสอนหรือไม่เพียงใด ครูควรตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้นของนักเรียนก่อนสอนแต่ละหน่วยหรือแต่ละบท เมื่อครูทราบว่านักเรียนบางคนยังไม่มีความพร้อมหรือมีนักเรียนบางคนได้เรียนรู้ในเรื่องที่ครูจะสอนไปบ้างแล้ว ครูก็จะได้ทำการสอนซ่อม เสริมให้นักเรียนที่ยังไม่มีความพร้อมหรืออาจจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความรู้พื้นฐานของนักเรียนแต่ละคน แต่จากผลการวิจัยพบว่า ครูประสบปัญหาทั้งทางด้านความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้นในระดับปานกลาง และมีครูบางส่วนยังไม่นิยมนำความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้นของนักเรียนก่อนสอน

การประเมินผลความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น นับเป็นการประเมินผลระหว่างเรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติขณะดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพก่อนที่การสอนจะสิ้นสุดลง ถ้าครูพบว่านักเรียนคนใดมีข้อบกพร่องในส่วนตัว ก็จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงหรือสอนซ่อมเสริมให้ทันทั่วทั้ง แต่จากผลการวิจัยพบว่า ครูบางส่วนยังไม่ได้ทำการประเมินผลระหว่างเรียน และครูมีปัญหาทั้งด้านความเข้าใจและการปฏิบัติในระดับมาก

ส่วนการประเมินผลปลายภาคเรียน เป็นการประเมินผลรวม เพื่อศึกษาว่าหลังจากการเรียนการสอนแต่ละภาคสิ้นสุดลง นักเรียนมีผลการเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับใด เพื่อครูจะได้ใช้ผลการประเมินเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนของนักเรียนในแต่ละรายวิชาโดยส่วนรวมต่อไป แต่จากผลการวิจัย พบว่าครูบางส่วนยังไม่ได้ทำการประเมินผลปลายภาคเรียน ครูประสบปัญหาทั้งทางด้านความเข้าใจและด้านการปฏิบัติในระดับปานกลาง ครูประสบปัญหาด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบปลายภาคเรียนให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ในระดับมาก การนำผลการประเมินไปใช้ส่วนใหญ่จะเป็นเพียงการแจ้งให้ผู้ปกครองและผู้ปกครองนักเรียนทราบ

เกี่ยวกับการประเมินผล เพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินผล เพื่อเลื่อนชั้น หรือประเมินผลเพื่อตัดสินให้นักเรียนจบหลักสูตรชั้นสูงสุดของนักเรียน ระเบียบการประเมินผลการเรียนได้กำหนดการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนได้ ๒ ประเภท คือการประเมินผลการผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น และการประเมินผลปลายปีเฉพาะชั้น ป.๒, ป.๔ และ ป.๖ ทุกกลุ่มประสบการณ์ เพื่อจะได้นำผลการประเมินนี้ไปใช้ประกอบเป็นเกณฑ์ในการตัดสินผลการเรียน ซึ่งกำหนดไว้ว่า นักเรียนที่จะเลื่อนชั้นหรือจบหลักสูตรได้นั้นจะต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด ต้องผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ และเฉพาะชั้น ป.๒, ๔ และ ๖ นักเรียนจะต้องสอบปลายปีในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ให้ได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ระดับ "๑" ขึ้นไปด้วย แต่ทั้งนี้ระเบียบการประเมินผลการเรียนยังได้ให้ผู้มีหน้าที่ประเมินผลวิชาเรียน อันหมายถึง ทั้งคณะกรรมการประเมินผลระดับอำเภอและระดับโรงเรียน

ที่จะตัดสินใจให้นักเรียนเลื่อนชั้นได้ ถ้าพิจารณาเห็นว่า นักเรียนมีคุณสมบัติต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพียงเล็กน้อย และมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะเรียนในชั้นสูงขึ้นได้ นอกจากนั้นระเบียบการประเมินผลการเรียนยังกำหนดให้มีการเลื่อนชั้นนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และมีภูมิกวาระเหมาะสมไปเรียนในชั้นสูงขึ้นในระหว่างปีได้ด้วย และจากผลการวิจัยพบว่า ครูมีความเห็นว่า เกณฑ์การตัดสินผลการเรียนมีความเหมาะสมดีแล้ว

ส่วนขั้นตอนของการประเมินผลการเรียน ครูอาจเริ่มต้นขั้นแรกด้วยการทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะวัดเสียก่อน ดังนั้น ก่อนที่ครูจะทำการวัดผลการเรียนในแต่ละจุดประสงค์ ครูควรทำความเข้าใจเสียก่อนว่าการที่นักเรียนจะมีความรู้ความสามารถหรือคุณลักษณะที่จะผ่านแต่ละจุดประสงค์ได้นั้น นักเรียนจะต้องมีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง แต่จากผลการวิจัย พบว่าครูบางจังหวัดประสบปัญหาระดับมากในการแยกจุดประสงค์แต่ละข้อจากสมุดประจำชั้น เพื่อวัดพฤติกรรมนักเรียน

ขั้นที่สองครูต้องกำหนดเกณฑ์ว่าการที่จะตัดสินให้นักเรียนผ่านแต่ละจุดประสงค์ได้นั้น นักเรียนควรจะต้องมีพฤติกรรมที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงไร ซึ่งระเบียบการประเมินผลการเรียนได้ให้อำนาจและหน้าที่แก่ครูผู้สอนที่จะกำหนดเกณฑ์เอาเอง ในทางปฏิบัติจากผลการวิจัยพบว่า ครูได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผลเอง เป็นส่วนมาก ส่วนการที่ฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายวัดผลของโรงเรียน เป็นผู้กำหนดเกณฑ์มีการปฏิบัติระดับปานกลาง

ขั้นที่สามครูจะต้องรู้จัก เลือกใช้วิธีการวัดผลและ เครื่องมือวัดผลให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะวัด เพื่อให้ผลจากการวัดมีความถูกต้อง แม่นตรง และเชื่อถือได้ พฤติกรรมทางด้านความรู้ ความคิดส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดผลโดยการทดสอบ เครื่องมือที่ใช้วัดก็นิยมใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ พฤติกรรมทางด้าน การปฏิบัติมักนิยมใช้วิธีการสังเกตและมักใช้แบบสำรวจรายการ แบบจัดอันดับคุณภาพ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า เป็นเครื่องมือประกอบการสังเกต ส่วนพฤติกรรมทางด้านความรู้ลึกมักใช้วิธีการสังเกตและการให้นักเรียนเขียนบรรยายความรู้สึกของตนเอง ด้วย เหตุนี้ระเบียบการประเมินผลการเรียนจึงได้เสนอแนะการประเมินผลไว้ ๔ วิธีคือ การสังเกต

การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน และการทดสอบ เพื่อให้ครูได้เลือกใช้ทั้งวิธีการวัดผลและ เครื่องมือวัดผลให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะวัด แต่จากผลการวิจัยพบว่าครูประสบปัญหา มาก ในการเลือกวิธีการวัดและการสร้าง เครื่องมือวัดผลการ เรียนให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะวัด และครูบางส่วนยังมุ่ง เน้นวัดผลโดยใช้แบบทดสอบเพียงอย่าง เดียว

ขั้นที่สี่ เป็นขั้นลงความ เห็นว่า นักเรียนมีพฤติกรรมนั้นจริงหรือไม่ โดยการนำข้อมูล ที่ได้จากการวัดมาเทียบกับ เกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งต้องอาศัยการวัดผลที่ดีและ เกณฑ์ที่ตั้งไว้ อย่าง เหมาะสม ถ้าพบว่านักเรียนยังมีความสามารถไม่ถึง เกณฑ์ที่ตั้งไว้ก็ต้องวินิจฉัยข้อมูลที่ ได้จากการสังเกต ว่าเพราะเหตุใดนักเรียนจึงไม่มีพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงต่อไป จากผล การวิจัยพบว่า ครูประสบปัญหาระดับมากในการตัดสินใจให้เด็กผ่านพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กำหนด ไว้ในสมุดประจำชั้น

ขั้นสุดท้ายหลังจากครูลงความ เห็นว่านักเรียนคนใดมีหรือไม่มีพฤติกรรมที่กำหนดไว้ และได้วินิจฉัยลงความ เห็นว่านักเรียนไม่มีพฤติกรรมนั้น เพราะเหตุใด ก็ถึงขั้นที่ครูจะต้องตัดสินใจว่าจะทำอย่างไร จะสอนบทเรียนใหม่ดีหรือทบทวนบทเรียนเก่าเสียก่อนดี หรืออาจจะต้องสอน ซ่อมเสริม เป็นเพียงบางคน เป็นต้น จากผลการวิจัยพบว่า ในปีการศึกษา ๒๕๒๑ ครูใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความเห็นว่าโรงเรียนได้นำผลของนักเรียน มาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นได้ค่อนข้างดี แต่ครูประถมศึกษาใน เขตการศึกษา ๖ ประสบปัญหาระดับมาก เกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม

นอกจากนี้ระ เียบการประเมินผลการ เรียนยังกำหนดให้ครูมีการจัดทำหลักฐานการ ประเมินผลการเรียนของนักเรียน อันได้แก่ แบบกรอกคะแนน การประเมินผลประจำปี ซึ่ง ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน รายละเอียดของการประเมินผลการเรียนครั้งต่าง ๆ และ เกณฑ์การตัดสินใจเลื่อนชั้นและสมุดประจำตัวนักเรียนซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับ ตัวนักเรียนในรอบปี ผลการเรียน ผลการสอบปลายภาคเรียน ความเห็นของครูและผู้ที่ปกครอง และสรุปผลการเรียนของนักเรียนเมื่อสิ้นปี แต่จากผลการวิจัยพบว่าครูยังขาดความเข้าใจ เกี่ยวกับการกรอกแบบประเมินผลการเรียน และครูบางแห่งยังไม่มีแบบประเมินผลการเรียน